

HOE KUNNEN LEESGESPREKKEN LEESATTITUDE EN LEESMOTIVATIE VAN KINDEREN ZICHTBAAR MAKEN?

Onderzoek naar de rol van de interviewer in leesgesprekken met basisschoolkinderen.

S.M. van der Graaf
S1913921

Groningen, 27 januari 2014

Conflict en coöperatie in mondelinge interactie | LNX019M10
Semester 1, 2013-2014
Ma Neerlandistiek | taal en tekst: ontwikkeling en gebruik
Rijksuniversiteit Groningen
Begeleider: Prof. dr. Kees de Glopper

SAMENVATTING

In dit onderzoek lag de focus op leesattitude en leesmotivatie van basisschoolkinderen. Enerzijds hoe de interviewer in een leesgesprek leesattitude en leesmotivatie bij basisschoolkinderen aan de orde stelt. Anderzijds hoe die informatie zich verhoudt tot wat de kinderen zelf voor informatie geven over hun leesattitude en leesmotivatie in een vragenlijst en een interview. De informatie uit de leesgesprekken komt overeen met de informatie uit de vragenlijsten en interviews. Echter, er komt meer en specifiekere informatie naar voren uit de vragenlijsten en interviews, omdat deze primair als doel hadden die in kaart te brengen. Voor de leesgesprekken gold dat niet. Er bestonden geen specifieke richtlijnen voor het leesgesprek, wat resulteerde in het feit dat leesattitude en leesmotivatie niet in elk leesgesprek aan de orde zijn gekomen.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	7
2. LITERATUUROVERZICHT	7
2.1 Leesattitude	7
2.2 leesmotivatie	8
2.3 Aanbevelingen voor het vergroten van leesattitude en leesmotivatie van leerlingen	9
2.4 Leesgesprekken	10
3. METHODE	11
3.1 Participanten	11
3.2 Design & materiaal	11
3.2.1 Leesgesprekken	11
3.2.2 Vragenlijsten	11
3.2.3 Interviews	12
3.3 Procedure	13
3.3.1 Leesgesprekken	13
3.3.2 Vragenlijsten	13
3.3.3 Interviews	14
3.4 Variabelen en instrumenten	14
4. RESULTATEN	15
4.1 Uitkomsten leesgesprekken	15
4.2 Uitkomsten vragenlijst	18
4.3 Uitkomsten interview vergeleken met uitkomsten vragenlijst en leesgesprek	18
5. DISCUSSIE & CONCLUSIE	20
BIBLIOGRAFIE	22
BIJLAGEN	23
1. Vragenlijst over lezen	23
2. Richtlijnen voor het interview	26
3. Voorbeelden van herhaalde/bevestigende uitingen van de interviewer	26
4. Voorbeelden van doorvraagvragen van de interviewer	27
5. Uitkomsten van de vragenlijst	28
6. Fragmenten van de interviews	31

1. INLEIDING

Lezen met plezier leidt tot betere prestaties op de gebieden van technisch en begrijpend lezen (Berends, 2012). Een methode om in kaart te brengen of kinderen met plezier lezen is sociale interactie over boeken en lezen (Kush & Watkins, 2001). Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling [SLO] is in samenwerking met een aantal basisscholen in Friesland bezig met een project dat zich richt op de sociale interactie met basisschoolkinderen over boeken. In gesprekken (leesgesprekken genoemd) krijgen kinderen individueel de ruimte en de tijd om over hun eigen ervaringen met boeken te praten en te vertellen wat ze wel en niet leuk vinden aan boeken en lezen. Daardoor kan uit deze gesprekken veel informatie gehaald worden over de kinderen op het gebied van lezen. Hierbij valt te denken aan leesomgeving, leesgedrag, leesvaardigheid, leesattitude en leesmotivatie. Het is namelijk mogelijk dat kinderen tijdens het gesprek ontdekken welke boeken bijvoorbeeld bij ze passen. Dit kan tot gevolg hebben dat de kinderen meer gemotiveerd raken om te gaan lezen, zoals in Kush en Watkins (2001) wordt genoemd. Tevens is het mogelijk om inzicht te krijgen in de interesses en moeilijkheden van de kinderen als het om lezen gaat. Docenten en de school kunnen met de informatie die uit deze leesgesprekken voortkomt het leesonderwijs aanpassen.

Het belang van het in kaart brengen van deze informatie over lezen is het feit dat leesplezier onder kinderen op de basisschool afneemt. (Guthrie & Wigfield, 2000; Kush & Watkins, 2001). Uit een longitudinaal onderzoek van Kush en Watkins (2001) is gebleken dat de leesattitude en leesmotivatie van kinderen afneemt naarmate ze ouder worden. Een oplossing die zij noemen, gebaseerd op een onderzoek van Palmer, et al. (in Kush & Watkins, 2001) is meer sociale interactie over boeken. SLO speelt hier dus op in door in gesprek te gaan met kinderen over lezen en boeken.

Voor dit onderzoek zijn de leesattitude en leesmotivatie van basisschoolkinderen onderzocht. In hoeverre werden in de leesgesprekken leesattitude en leesmotivatie van de kinderen zichtbaar? De gesprekken werden door een interviewer afgenomen die met de kinderen praatte en vragen stelde over lezen in het algemeen en over de verschillende boeken die in de interviewruimte op een tafel lagen. De vragen die de interviewer stelde hadden als doel de leerlingen te laten ontdekken wat ze makkelijk, moeilijk, saai, stom of juist leuk vinden aan lezen, zoals hierboven beschreven. In dit onderzoek zal centraal staan welke uitingen van de interviewer, zoals het stellen van vragen, een rol speelden bij het in kaart brengen van de leesattitude en leesmotivatie van de kinderen. Hiervoor is gekeken naar momenten in 17 leesgesprekken waarin leesattitude en leesmotivatie naar voren kwamen. Welke uitingen van de interviewer zijn daaraan voorafgegaan? Ook staat centraal wat kinderen zelf voor informatie gaven over hun leesattitude en leesmotivatie. Deze informatie is verkregen door vragenlijsten af te nemen bij 13 kinderen en 4 kinderen te interviewen. In dit artikel zal naar voren komen of de informatie over leesattitude en leesmotivatie uit de leesgesprekken overeenkomt met de informatie die kinderen daarover zelf geven.

2. LITERATUUROVERZICHT

2.1 leesattitude

'Iets' vinden van lezen is een bepaalde houding die men kan aannemen tegenover lezen. De houding die men kan aannemen tegenover lezen wordt leesattitude genoemd en kan onder meer beschreven

worden als een aangeleerde evaluatieve houding tegenover lezen (McKenna, Kear & Ellsworth, 1995; Bakker, 2011). Dit kan zowel positief (positieve attitude) als negatief (negatieve attitude). Attitude heeft een vrij permanent en stabiel karakter en zal niet snel van aard veranderen (Stokmans, 1999). Daarnaast vormt men een attitude uit ervaringen die opgedaan worden en dit kan op twee manieren: direct en indirect. Tot een directe ervaring kan een persoonlijke ervaring worden gerekend. In het geval van lezen is dat het lezen van een boek. Tot de indirecte ervaring hoort de mening van andere personen, als zij bijvoorbeeld praten over een boek of over lezen in het algemeen. Deze directe en indirecte ervaringen kunnen zowel positief als negatief zijn. Daarnaast zijn er drie verschillende leesfuncties gevonden die te koppelen zijn aan leesattitude (Stokmans, 1999). Lezen voor het plezier en om te ontsnappen, als afleiding, zijn de eerste twee functies die naar voren komen. De derde functie is lezen voor ontwikkeling, die op de eerste plaats persoonlijke ontwikkeling inhoudt. Door lezen krijgt men inzicht in zichzelf, anderen en het leven. Op de tweede plaats noemt Stokmans (1999) bij de derde functie ontwikkeling door educatie: lezen om succes te bereiken in het onderwijs en de latere loopbaan. Leesattitude wordt ook wel in verband gebracht met leesgedrag. Stokmans (1999) definieert leesgedrag in zijn artikel als de frequentie van lezen. Weinig frequent lezen door bijvoorbeeld gebrek aan vrije tijd intendeert een relatief slecht leesgedrag. Dit heeft weer invloed op de leesattitude. In het onderzoek van Van Schooten & De Gloppe (2002) wordt leesattitude ook in verband gebracht met leesgedrag: een positievere leesattitude resulteert in meer lezen.

Leesattitude van basisschoolkinderen neemt echter wel af met de jaren. (Guthrie & Wigfield, 2000; Kush & Watkins, 2001). Kush en Watkins (2001) baseerde dit op een onderzoek waar 319 leerlingen van de leeftijden 6 tot en met 10 twee keer dezelfde enquête invulden met vragen over hun houding tegenover lezen. Deze zogenaamde Elementary Reading Attitude Survey (ERAS) bevatte vragen over twee type lezen, namelijk lezen in de schoolsetting, zoals het lezen van schoolboeken, en lezen in je vrije tijd, buiten school. Resultaten van een recenter onderzoek toonden ook aan dat leesattitude afneemt met de jaren (Van Schooten, De Gloppe & Stoel 2004). Zij voegden daar nog wel aan toe dat leerlingen met een meer uitgebreide vocabulaire een kleinere afname van leesattitude en zelfs ook leesgedrag vertoonden. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de kinderen met een meer uitgebreide vocabulaire meer lezen in hun vrije tijd. Dit heeft vervolgens een positief effect op de vocabulaire, dat mogelijk weer zal kunnen leiden tot een geringere afname van leesattitude. Deze uitkomst vonden Van Schooten et al. (2004) bij leerlingen tot de leeftijd van 14 tot 16 jaar. Toch neemt globaal genomen ook het aantal leesuren af. De onderzoekers concludeerden dat het gemiddeld aantal uren lezen terugloopt van twee en een half uur naar slechts een half uur per week in een tijdsbestek van 4 jaar sinds de eerste klas van de middelbare school.

2.2 Leesmotivatie

Een term die dicht tegen leesattitude aanligt is leesmotivatie. Leesmotivatie kan beschreven worden als het initiëren en onderhouden van een bepaalde activiteit, redenen voor een bepaalde activiteit: waarom doen we wat we doen (Monteiro, 2013). Het geloof in jezelf als lezer en het inschatten en bewust zijn van je eigen (lees)vaardigheid (Wigfield, 1997). Hierbij gaat het om intrinsieke motivatie (Ryan & Deci, 2000) waarmee bedoeld wordt dat de motivatie van binnenuit komt. De drang om te lezen komt vanuit de persoon zelf en wordt niet bepaald door een externe factor (Van Berkel-Baerken, 2011).

Leesmotivatie is veelzijdig en persoonsgebonden (Wigfield & Guthrie, 1997; Ryan & Deci, 2000; Cole, 2002; Edmunds & Bauserman, 2006). Uit een kwalitatief onderzoek van Cole (2002) onder vier van haar studenten bleek dat de intrinsieke motivatie voor de studenten verschilde want iedere participant had specifieke, persoonlijke en unieke redenen en doelen om te lezen. Leesmotivatie hangt dus af van verschillende factoren die voor elke persoon anders kunnen gelden. Ook blijkt dat relatief slechte lezers vaak minder gemotiveerd zijn, daar leesvaardigheid in verband staat met leesmotivatie en leesattitude (Merisuo-Storm, 2004). Hier sluiten Morgan en Fuchs (2007) zich bij aan door de verhouding tussen leesmotivatie en leesvaardigheid als bidirectioneel te zien: leesvaardigheid en leesmotivatie staan met elkaar in verband, beïnvloeden elkaar. Want hoe vaak kinderen lezen hangt van deze beide factoren af. Daar komt bij dat kinderen die gemotiveerd zijn om te lezen drie keer zo veel buiten school lezen als kinderen die minder gemotiveerd zijn. Verder blijkt uit een onderzoek onder 120 studenten (Guthrie, Hoa, Wigfield, Tonks & Perencevich, 2006) dat het genre van een boek invloed heeft op de motivatie van de lezer. De studenten die kozen voor een informatief boek als hun meest favoriete boek groeiden meer in hun intrinsieke motivatie, competenties en zelfstandigheid dan studenten die kozen voor een leesboek (fictie). Deze laatste groep was ook minder extrinsiek gemotiveerd en georiënteerd op het behalen van goede cijfers en competenties. Een school zou dit kunnen verwerken in hun leesonderwijs door leerlingen veel in aanraking te laten komen met informatieve boeken. Op deze manier kan het mogelijk zijn dat de intrinsieke motivatie van de kinderen dus verhoogd wordt.

2.3 Aanbevelingen voor het vergroten van leesattitude en leesmotivatie van leerlingen

In de literatuur worden veel mogelijkheden genoemd om kinderen een positievere attitude en/of motivatie tegenover lezen te laten krijgen. Veelal komen de onderzoekers op dezelfde adviezen uit. Het aanbieden van interessant en passend leesmateriaal dat afgestemd is op leeftijd, niveau en belevingswereld van de lezer komt veelvuldig naar voren (Merisuo-Storm, 2004; Edmund & Bauserman, 2006; La Roi, 2010). Zo kan de interesse in taal en literatuur gewekt worden wat kan leiden tot een positieve(re) leesattitude. Ook het belang om een grote verscheidenheid boeken aan kinderen beschikbaar te stellen wordt tot één van de adviezen gerekend (Palmer et al. in Kush & Watkins, 2001; Guthrie et al., 2006; Edmund & Bauserman, 2006). Hier voegen Edmund en Bauserman (2006) nog aan toe dat het zelf kiezen van een eigen leesboek belangrijk is. Tevens wordt genoemd dat het op jonge leeftijd in aanraking komen met boeken ook een variabele is die de leesmotivatie van leerlingen positief kan beïnvloeden (Palmer et al. in Kush & Watkins, 2001). Daarnaast is de toegang tot boeken belangrijk (Edmund & Bauserman, 2006). De mogelijkheid om een boek uit te zoeken voor het vrijetijdslezen zou niet alleen in het klaslokaal moeten zijn, maar ook in de bibliotheek van de school. Zij noemen ook de rol die de docent kan spelen om leesmotivatie van kinderen te vergroten door als docent betrokken te zijn en aandacht te besteden aan kenmerken van boeken die kinderen moet lezen. Van Schooten et al. (2004) bespreken ook de rol van de docent, maar dan in termen van intensiteit. Hoe meer uur per week docenten aandacht besteden aan leestonderwijs, des te minder afname van leesattitude ontstaat. Het aanbieden van onderwijs op het gebied van lezen kan dus zorgen voor een positief effect op de leesattitude van leerlingen. Naast de rol van de docent kunnen volgens Guthrie et al. (2006) en Monteiro (2013) leerlingen ook een positieve invloed op elkaar uitoefenen door ze de gelegenheid te geven om samen te lezen. Morgan en Fuchs (2007) stelden dat het verband tussen leesvaardigheid en leesmotivatie bidirectioneel is. Dit betekent dat naast het aandacht besteden aan het vergroten van leesmotivatie door bovenstaande adviezen uit te voeren, ook rekening gehouden moet worden met het verbeteren van de leesvaardigheid van de kinderen.

2.4 Leesgesprekken

In het leesonderwijs zijn factoren als leesfrequentie en gemotiveerde kinderen belangrijk. Lezen met plezier leidt immers tot betere prestaties op de gebieden van technisch en begrijpend lezen, zoals in de inleiding al naar voren kwam (Berends, 2012). Daarnaast zijn leesattitude en leesmotivatie belangrijke en adequate voorspellers voor prestaties in lezen. (Kusch & Watkins, 2001; Guthrie et al., 2006). Een manier om aandacht te besteden aan leesattitude en leesmotivatie is het praten over boeken en lezen (Kush & Watkins, 2001), of het samen lezen van boeken (Guthrie et al., 2006; Monteiro, 2013). In Monteiro (2013) wordt een methode beschreven waarin de onderzoeker probeert leesmotivatie van leerlingen te vergroten door ze samen te laten lezen. Deze onderzoeksmethode baseerde Monteiro (2013) op eerdere onderzoeken waaruit bleek dat sociale interactie een efficiënte manier van leren is door de invloeden die mensen dan op elkaar hebben. Daarnaast wordt in Monteiro (2013) verwezen naar onderzoeken die beweren dat samenwerken door sociale interactie een fundament is voor motivatie. Door het samenwerken worden nieuwsgierigheid en interesse gestimuleerd, wat uiteindelijk leidt tot verhoging van motivatie. Ook voor dit onderzoek ligt de focus op sociale interactie over lezen en boeken. In de inleiding van dit artikel staat beschreven dat nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling [SLO] bezig is met een project dat zich richt op het voeren van leesgesprekken met basisschoolleerlingen. Anders dan bij het onderzoek van Monteiro (2013) geldt er voor de leesgesprekken dat er sociale interactie is tussen leerling en docent. Door leesgesprekken met basisschoolleerlingen te voeren wordt er meer aandacht besteed aan het onderwerp lezen. In leesgesprekken stelt de docent (interviewer) op informele wijze lezen aan de orde, waardoor het mogelijk is om meer inzicht te krijgen over de kinderen op het gebied van lezen. Er kan in kaart worden gebracht waartoe leerlingen al in staat zijn op het gebied van lezen en waar eventuele struikelblokken liggen. Het is mogelijk dat de interviewer informatie krijgt over wat de kennis van een leerling is op het gebied van tekstkenmerken en tekstsoorten en of een leerling in staat is om verschillende leestaken en functies te onderscheiden. Daarnaast is het mogelijk dat er uit de gesprekken ook informatie over leesattitude en leesmotivatie kan worden gehaald (Oosterloo & Singelsma, 2013).

Om na te gaan of leesattitude en leesmotivatie naar voren komen in de leesgesprekken, lag de focus van dit onderzoek op de rol van de docent als interviewer in de leesgesprekken. Die bleek immers ook een rol te spelen bij het vergroten van leesattitude en leesmotivatie (Edmund & Bauserman, 2006; Van Schooten et al., 2004). Er is onderzocht welke uitingen de interviewer deed om leesattitude en leesmotivatie zichtbaar te krijgen in de leesgesprekken. Om die informatie over leesattitude en leesmotivatie van de leerlingen uit de leesgesprekken op juistheid te controleren hebben een aantal leerlingen vervolgens een vragenlijst ingevuld en een gesprek gehad in de vorm van een interview over hun leesattitude en leesmotivatie. Zo konden de antwoorden van de kinderen uit de leesgesprekken vergeleken worden met de antwoorden verkregen uit de vragenlijsten en de interviews. De volgende onderzoeksvragen zijn hieruit volgend opgesteld:

Op welke wijze stelt de interviewer tijdens het leesgesprek de leesattitude en leesmotivatie van de kinderen aan de orde? Hoe verhoudt de informatie over de leesattitude en leesmotivatie uit de leesgesprekken zich tot de informatie die kinderen daarover zelf in een vragenlijst en interview geven?

3. METHODE

3.1 Participanten

Voor dit onderzoek zijn leesgesprekken van kinderen (N=17) van één basisschool in Friesland geanalyseerd. Daarvan hebben 13 kinderen een vragenlijst ingevuld en zijn 4 kinderen geïnterviewd. In Tabel 1 staat een overzicht van de participanten. De echte namen van de participanten zijn vervangen door pseudoniemen om de privacy van de kinderen te waarborgen.

Tabel 1

Participanten Onderzoek naar Leesattitude en Leesmotivatie in Leesgesprekken.

Naam	Groep	Vragenlijst ingevuld	Interview
<i>Ten tijde van leesgesprek</i>			
Fleur	4	ja	nee
Kim	4	ja	nee
Piet	4	ja	nee
Sanne	4	ja	nee
Tim	4	ja	nee
Teun	4	ja	nee
Emma	6	ja	ja
Max	6	ja	ja
Saar	6	ja	ja
Sven	6	ja	ja
David	8	ja	nee
Jesse	8	nee	nee
Kasper	8	Ja	nee
Maurits	8	nee	nee
Nora	8	nee	nee
Peter	8	nee	nee
Sophie	8	ja	nee

3.2 Design en materialen

3.2.1 Leesgesprekken

In het schooljaar van 2012-2013 zijn 17 leesgesprekken gevoerd en alle participanten hebben met dezelfde interviewer (Janke) een leesgesprek gevoerd. Voor alle gesprekken geldt dat ze met een camera zijn vastgelegd. Hierop zijn de gesprekken hoorbaar en de handelingen (zoals boeken bekijken en lezen) van de kinderen zichtbaar. Met behulp van de opnames zijn de uitingen van interviewer en kind en de handelingen van het kind per gesprek getranscribeerd. Dit houdt in dat die uitingen en handelingen op papier zijn uitgeschreven. De gesprekken zijn echter niet volgens conversatieanalytische richtlijnen getranscribeerd. Details van de gesprekken zoals stiltes, intonatie, volume van de stem en tempo van praten zijn niet in de transcripten van de leesgesprekken verwerkt. De transcripten zijn gebruikt voor de analyse van dit onderzoek. Bijna alle kinderen hebben na het eerste leesgesprek nog een vervolgesprek gehad. Die gesprekken zijn niet meegenomen in de analyse van dit onderzoek.

3.2.2 Vragenlijsten

Al eerder zijn in onderzoeken vragenlijsten gebruikt om leesgedrag en leeservaringen (Van Berkel-Baerken, 2011) en leesmotivatie (Gambrel et al., 1996) van kinderen te meten. Op basis van vragen uit

deze vragenlijsten is voor dit onderzoek een vragenlijst met in totaal 19 vragen opgesteld. In de vragenlijst stonden vragen centraal betreffende leesattitude en leesmotivatie van het kind (zie bijlage 1. *Vragenlijst over lezen*). Niet alle vragen uit de vragenlijst waren van belang voor dit onderzoek. De in de vragenlijst terugkerende vraag die betrekking had op verandering van leesattitude of leesmotivatie na het leesgesprek is daarom ook niet meegenomen in de analyse. De vragen waren grotendeels gesloten: de kinderen kregen een aantal antwoordmogelijkheden bij elke vraag.

Een voorbeeld van een vraag over leesattitude:

Wat vind je van lezen op school?

- Superleuk
- Leuk
- Niet zo leuk
- Stom

Met deze vier antwoordmogelijkheden konden de kinderen hun houding aangeven tegenover lezen aangeven: van positief (*superleuk*) naar negatief (*stom*).

Een voorbeeldvraag over leesmotivatie:

Als je een boek leest, lees je dat boek dan helemaal uit?

- Ja, altijd
- Vaak
- Soms
- Nee, nooit

Dit is één van de vragen waar de kinderen vier antwoordmogelijkheden van *ja, altijd* tot *nee, nooit* kregen. Met deze antwoordmogelijkheden konden de participanten de mate van hun motivatie aangeven.

Tussen de twee bovenstaande antwoordmogelijkheden zit geen antwoordkeuze met een middenweg. De kinderen werden bij de attitudevragen gedwongen om voor een positieve attitude dan wel negatieve attitude te kiezen. Hetzelfde geldt voor de motivatievragen.

De laatste vraag van het interview was een open vraag:

Zou je kort kunnen vertellen waarom je thuis wel/niet leest?

Door middel van deze vraag hadden de kinderen de mogelijkheid om op te schrijven waarom ze lazen. Kozen zij uit zichzelf daarvoor (intrinsieke motivatie) of was er een motivatieprikkel van buitenaf (extrinsieke motivatie)?

3.2.3 Interviews

De vier kinderen die in de tijd van het voeren van hun leesgesprek in groep 6 zaten werden geïnterviewd. De kinderen uit groep 8 hadden op de dag van het afnemen van de interviews de basisschool verlaten en waren daarom niet eenvoudig te bereiken. De kinderen uit groep 4 hadden minder leeservaring wat tot gevolg kon hebben dat ze geen goed beeld van zichzelf als lezer zouden kunnen schetsen. Daarbij zou het mogelijk geweest zijn dat ze niet goed in staat zouden zijn om hun leesattitude en leesmotivatie onder woorden te brengen, omdat ze daar nog wat te jong voor waren.

Het interview had geen vast format. Van tevoren waren een paar vragen opgesteld (zie bijlage 2. *Richtlijnen voor het interview*). Daarnaast waren de vragen grotendeels gebaseerd op de antwoorden die de kinderen hadden gegeven op de vragen in de vragenlijst. Als bepaalde antwoorden van elkaar afweken kon daar in het interview dieper op ingegaan worden. De kinderen konden op deze manier verklaren waarom bijvoorbeeld lezen op school stom is, maar thuis wel leuk. De interviews zijn op dezelfde wijze als de leesgesprekken getranscribeerd. De uitingen van de interviewer en het kind zijn uitgeschreven op papier, zonder verder in details te treden over de manier waarop de uitingen gedaan waren.

3.3 Procedure

3.3.1 Leesgesprekken

Alle leesgesprekken vonden plaats in een ruimte in de basisschool. In deze ruimte stond een grote tafel waarop allerlei verschillende werken lagen. Hierbij valt te denken aan informatieve teksten, instructieve teksten, betogende teksten, verhalen, gedichten en tijdschriften. Een aantal werken waren in een vreemde taal (Oosterloo & Singelsma, 2013). De interviewer en het kind zaten ieder aan één kant van de tafel. De camera was zo opgesteld dat je enkel het kind en een deel van de tafel met boeken kon zien. De duur van een leesgesprek was grotendeels afhankelijk van het kind zelf: hoe meer het kind vertelde des te langer het gesprek duurde. De kinderen hadden de tijd om de uitgestalde boeken te bekijken, erin te bladeren en wat te lezen. Een aantal leesgesprekken werd afgerond vanwege de bel die ging of omdat een kind weg moest. De sfeer van het leesgesprek was informeel. De kinderen konden vrijuit vertellen: er zat geen toetsing aan het gesprek verbonden. De interviewer stelde vragen als: *Vind jij lezen leuk? Kan jij dat wel lezen? en Welk boek zou jij nou kiezen?*. Een aanleiding voor een leesgesprek kon nieuwsgierigheid zijn naar leesgedrag en/of leesplezier van een kind. De school koos in samenwerking met de interviewer kinderen waarover ze meer wilden weten. Ze hoopten met een leesgesprek dit te bereiken.

3.3.2 Vragenlijsten

De vragenlijsten zijn op 10-12-2013 op de basisschool zelf afgenomen. Dit gebeurde een schooljaar later dan de leesgesprekken in dezelfde ruimte waar ook de leesgesprekken gevoerd waren. Twee testleiders namen de vragenlijst bij de kinderen af. Beiden zaten tussen de kinderen in en één van hen deed het woord om onduidelijkheden te voorkomen. Voordat de kinderen begonnen aan de vragenlijst haalden de testleiders samen met de kinderen herinneringen op over hun leesgesprek, zodat ze zich het gesprek weer konden herinneren. Daarna werd de vragenlijst samen met de kinderen doorgenomen. Na het voorlezen van een vraag en de antwoordmogelijkheden hadden de kinderen ruimschoots de tijd om één antwoord aan te kruisen. Beide testleiders controleerden steeds of alle kinderen ook daadwerkelijk een

antwoord invulden. Na het invullen van de vragenlijst hadden de kinderen nog de mogelijkheid even te praten over de vragenlijst. Eerst werden de kinderen van groep 5 (leesgesprek gehad in groep 4) per drietal uit de klas gehaald. Na groep 5 werden onder de vier kinderen uit groep 7 (leesgesprek gehad in groep 6) tegelijk de vragenlijst afgenomen. Ook zijn de kinderen die vorig schooljaar in groep 8 zaten benaderd via de e-mail en de docenten van de basisschool. Drie kinderen hebben de vragenlijst thuis ingevuld en via de e-mail of de docent teruggestuurd.

3.3.3 Interviews

Nadat de vier kinderen uit groep 7 de vragenlijst hadden ingevuld, werden zij individueel geïnterviewd. Elke testleider interviewde twee kinderen: Emma en Max zijn door Selma van der Graaf geïnterviewd en Saar en Sven door Anouk Overbeek. De interviews werden afgenomen in dezelfde ruimte en opgenomen met een camera. De lengte van het interview hing af van wat het kind vertellen wilde.

3.4 Variabelen en instrumenten

Met de verkregen data uit de transcripten van de leesgesprekken en de interviews is een kwalitatieve analyse uitgevoerd. De transcripten van de leesgesprekken zijn grotendeels geanalyseerd zoals beschreven in *grounded theory* en met behulp van *sensitizing concepts* (Bowen, 2006). Zoals Bowen dat in de literatuur verwoordt, is *grounded theory* een bepaalde onderzoeksmethode die voortdurend vraagt om een wisselwerking tussen verkregen data en het analyseren ervan. Op deze manier creëer je een theorie tijdens de data-analyse en het onderzoeksproces. De sensitizing concepts zijn als een soort *key words* die als richtlijnen vormen bij een analyse. Voor de kwalitatieve analyse voor dit onderzoek zijn de volgende key words opgesteld (zie Tabel 2).

Tabel 2
Sensitizing Concepts gebruikt voor Analyse Leesgesprekken.

Sensitizing concepts	
Key words	
+	-
leuk	stom
houden van	niet leuk
	saai
makkelijk	moeilijk
niet moeilijk	lastig
belangrijk	niet belangrijk

Deze key words staan in verband met de attitude van de participanten: elke keer als zij zich uitten over hun leesattitude maakten zij ook gebruik van één van de key words. De lijst met key words vormde een beginpunt van de analyse: op deze woorden moest gelet worden tijdens het analyseren van de leesgesprekken. De lijst met key words kon tijdens het proces ook bijgevoegd worden als bleek dat er ook andere woorden gebruikt werden om leesattitude te typeren. Met deze methode kon worden bijgehouden of en wanneer in het gesprek leesattitude naar voren kwam.

4. RESULTATEN

4.1 Uitkomsten leesgesprekken

Zoals al in de methodesectie is geïllustreerd is met een lijst van key words de leesgesprekken geanalyseerd. Uit deze analyse kwamen verschillende typen uitingen van de interviewer naar voren die leesattitude of leesmotivatie aan het licht brachten. De typen uitingen zijn onderverdeeld in vier categorieën: leesattitude (1), leesmotivatie (2), sturende/initiërende (3) en herhaalde/bevestigende uitingen (4). Hieronder staan voorbeelden uitgewerkt die de categorieën verder toelichten. In Fragment 1 is een voorbeeld te zien van zichtbare attitude in een gesprek. Naast leesattitude zijn er nog andere categorieën uit de analyse van de leesgesprekken naar voren gekomen. De interviewer deed ook uitingen die leesmotivatie van het kind zichtbaar probeerden te maken. Een voorbeeld hiervan is te zien in Fragment 2. Daarnaast zijn er uitingen die getypeerd kunnen worden als sturend of initiërend. De laatste categorie bestaat uit herhaalde/bevestigende uitingen van de interviewer door de uitingen van een kind te herhalen. In Fragment 3 staat ter verduidelijking een fragment dat een sturende en herhaalde/bevestigende uiting van de interviewer demonstreert.

Fragment 1

Voorbeeld van een uiting (3) die leesattitude van kind zichtbaar maakt.

Regel	Interviewer	Fleur
1	Fleur! Welke groep zit jij ook alweer?	
2		Vier
→ 3	In groep vier hè. Vertel eens even, vind jij lezen leuk?	
4		Ja

In Fragment 2 probeert de interviewer leesmotivatie van het kind zichtbaar te maken door te vragen of het kind ook de hele tijd door leest (regel 315). Deze vraag heeft betrekking op de mate waarin een kind gemotiveerd is: kan het volharden door door te lezen als het eenmaal is begonnen met lezen?

Fragment 2

Voorbeeld van een uiting (315) die leesmotivatie van kind zichtbaar maakt.

regel	interviewer	Kim
→ 315	Ja. Zeg en vertel nou juf eens, als jullie lezen hebben op school hè. Lees je dan ook de hele tijd door?	
316		Uhm ja, meestal wel want soms uh soms uh soms dan moet ik naar de wc ofzo maar meestal lees ik dan wel door
317	Dan lees je toch wel door want dan vind je het leuk	
318		Ja, zoals.. ik heb nu een boek [...]

De uiting die de interviewer doet in Fragment 3 (regel 367) is sturend en initiërend van aard omdat de interviewer met deze uiting het toekomstige antwoord in een bepaalde richting lijkt te sturen. De interviewer lijkt een antwoord te verwachten door voor het kind zelf te praten (volgens mij vind jij). In regel 369 bevestigt de interviewer de antwoorden van het kind.

Fragment 3

Voorbeeld van een sturende uiting (367) en een bevestigende uiting (369) van de interviewer.

regel	interviewer	Teun
365	Jaa! Nou leg maar op de stapel	
366		Ja
→ 367	Volgens mij vind jij heel veel boekjes eigenlijk wel leuk	
368		Ja
→ 369	Jaa	

Er zijn dus vier categorieën waaronder de uitingen betreffende leesattitude en leesmotivatie onder vallen. Hieronder staan in tabellen deze uitingen verder uitgewerkt met voorbeelden en toelichtingen.

Een onderwerp dat onder de eerste categorie valt (leesattitude) zijn uitingen die betrekking hebben op het leuk vinden van een boek. In deze uitingen ging het om een specifiek boek dat in de meeste gevallen in de ruimte van het gesprek aanwezig was. In elk leesgesprek kwam dit onderwerp meerdere malen naar voren. In Tabel 3 staan een aantal voorbeelden van dit soort uitingen weergegeven. Daarnaast staan in Tabel 4 uitingen die te maken hebben met leesattitude in het algemeen: óf een lezen leuk vindt. Deze vraag kwam minder in leesgesprekken naar voren dan de vraag of een specifiek boek leuk was

Tabel 3

Uitingen van de interviewer die betrekking hadden op het leuk vinden van een specifiek boek.

Uiting interviewer	Gesprek met	Regelnr. transcript
<i>Dat vind je leuk?</i>	Teun	29
<i>Lees jij dit ook graag?</i>	Kim	120
<i>Leuk boek Piet?</i>	Piet	23
<i>Ja? Zeg zijn er nog meer boeken die jij leuk vindt? Maar kijk eens even, dit vind jij een leuke?</i>	Piet	25
<i>De krant, ja. Vind jij dat ook leuk?</i>	Sanne	35
<i>Volgens mij vind jij dit wel leuk, zo'n zoekboek</i>	Sven	44
<i>Dit zou je wel willen lezen</i>	Emma	243
<i>Je vindt het wel mooi</i>	Sophie	72
<i>Een boek voor jou?</i>	Peter	5

Tabel 4

Uitingen van de interviewer of een kinderen lezen leuk vindt.

Uiting interviewer	Gesprek met	Regelnr. transcript
<i>Volgens mij lees jij wel graag of niet?</i>	Max	286
<i>Zeg Tim, hou jij van lezen?</i>	Tim	5
<i>Vertel eens even, vind jij lezen leuk?</i>	Fleur	3

In Tabel 5 staan uitingen die behoren tot het zichtbaar krijgen van informatie over leesmotivatie (categorie 2). Met deze uitingen probeert de interviewer een antwoord uit te lokken waarin de kinderen hun motivatie om te lezen kenbaar maken. Of de kinderen volharden in het lezen (Kim, 315; Sanne, 39) of wat de redenen zijn waarom ze (niet) willen lezen (Tim, 145; Emma, 324; Saar, 214; Max, 148; Sophie, 424; Kasper, 160). Zijn zij bereid om te lezen en waarom (niet).

Tabel 5

Uitingen van de interviewer om inzicht proberen te krijgen in de leesmotivatie van een kind.

Uiting interviewer	Gesprek met	Regelnr. transcript
<i>Zeg en vertel nou juf eens, als jullie lezen hebben op school hè. Lees je dan ook de hele tijd door?</i>	Kim	315
<i>Tim, vind jij dat een leuk stukje om te lezen?</i>	Tim	145
<i>Ja, vertel eens waarom? Of vertel eens</i>		147
<i>En als je daar in leest, wil je dan, kun je nog wel stoppen met lezen?</i>	Sanne	39
<i>Vind je lezen leuk?</i>	Emma	313
<i>Je hebt er geen meer in waar zou dat nou aan liggen dat je er geen zin in hebt?</i>		324
<i>En lees je ook wel eens zo als hier nou een heel vol van zou staan van deze gedichten. Zou je dat dan pakken?</i>	Saar	212
<i>Kon je het niet lezen?</i>	Max	146
<i>Waarom heb je dat dan niet gedaan?</i>		148
<i>Zou je dat lezen?</i>	Sophie	424
<i>[...] als je geen werkstuk hoeft te maken dan zou je zo'n boek nooit pakken</i>	Kasper	160

Voorbeelden van sturende/initiërende uitingen van de interviewer (categorie 3) staan weergegeven in Tabel 6. Met deze uitingen lijkt de interviewer het antwoord van de kinderen een bepaalde richting op te sturen door suggesties te doen. Deze suggesties zijn allemaal positief van aard: de interviewer stelt de vragen over het boeken lezen op een positieve manier door boeken lezen met 'leuk' te verbinden.

Tabel 6

Studerende/initiërende uitingen van de interviewer.

Uiting interviewer	Gesprek met	Regelnr. transcript
<i>Volgens mij vind jij heel veel boeken eigenlijk wel leuk</i>	Teun	367
<i>Oh dan zou jij ook t wel leuk vinden om eens iets over China te lezen zeker</i>	Teun	671
<i>Ik, volgens mij wil jij dat soort boeken lezen</i>	Teun	697
<i>Dat vind je ook toch wel leuk om te lezen</i>	Fleur	529
<i>Jij vindt dit leuker he?</i>	Tim	236
<i>Vind je dat misschien niet leuk Emma?</i>	Emma	275
<i>Die moet je lezen van mij. 'Hoe overleef ik' vind je die ook leuk</i>	Jesse	140
<i>Maar je vindt het wel een mooi boek</i>	Kasper	146

In de leesgesprekken bevestigde de interviewer vaak uitingen van het kind door ze bijna letterlijk te herhalen (categorie 4). Daarnaast antwoordde ze vaak met een *ja*. Deze laatste uiting kan naast de functie van het bevestigen van een uiting ook als continueerder gelden. Dit houdt in dat de interviewer *ja* kan hebben geantwoord om aan te geven actief te luisteren naar wat het kind te vertellen heeft, of om het kind aan te moedigen om verder te praten. In bijlage 3 (*Voorbeelden van herhaalde/bevestigende uitingen van de interviewer*) staat een fragment van een leesgesprek waarin de interviewer vaak uitingen bevestigt of herhaalt door (een deel van) de uiting te herhalen of met *ja* (regels 53, 55, 57, 63, 65, 67, 73, 75, 77, 79, 83, 87, 93, 95, 103, 105).

De meeste uitingen weergegeven in de tabellen 3, 4, 5 en 6 hebben iets gemeen: ze zijn vrijwel allemaal te beantwoorden met ja of nee. Dit houdt in dat het (op een paar daargelaten) gesloten uitingen zijn. In veel leesgesprekken probeerde de interviewer na het antwoord van het kind nog meer informatie uit te lokken door doorvraagvragen te stellen. In Tabel 5 zijn al vier voorbeelden te zien waar de interviewer doorvraagt (Tim, Emma, Saar en Max). Verder staan in bijlage 4 (*Voorbeelden van doorvraagvragen van de interviewer*) enkele tekstfragmenten die doorvraagvragen van de interviewer weergegeven. Het lijkt bij deze vragen dat de interviewer verantwoording wil voor het daarvoor gegeven antwoord van het kind. In het gesprek met Sophie vraagt de interviewer door (regel 251) op eerder gestelde vragen (regel 247 en 249) omdat Sophie nog geen bevestigend antwoord heeft gegeven op de eerste vraag (regel

247). Een ander tekstfragment waarin de interviewer doorvraagt is in het gesprek met Kasper. Kasper bevestigt (regel 147) wat de interviewer hem vroeg (regel 146). De interviewer lijkt niet genoeg aan zijn bevestiging te hebben, want ze lijkt een verantwoording van zijn antwoord te willen door door te vragen (regel 148). In het gesprek met Tim lijkt hij niet genoeg informatie te geven met zijn antwoord (regel 146), want de interviewer vraagt tot twee keer toe door (regel 147 en 149). De interviewer lijkt met de eerste vraag (regel 145) niet alleen een te vragen óf Tim dat een leuk stukje vindt om te lezen, maar ook waarom. Dit geldt ook voor de vraag die de interviewer stelt in het gesprek met Piet (regel 458). Ze wil niet alleen weten óf Piet 'dit' wil lezen, maar ook waarom (regel 460). Piet moet zijn eerste antwoord (regel 459) verantwoorden (regel 461 en 463).

4.2 *Uitkomsten vragenlijst*

Hieronder zullen globaal de uitkomsten van de vragenlijst besproken worden. In bijlage 5 staan de vragen en de antwoorden van de kinderen weergegeven. Over de uitkomsten van de vragen over leesattitude is het volgende op te merken. De kinderen lijken over het algemeen niet enthousiast over lezen te zijn (vraag 11). Verder lijkt dat er enige voorkeur is voor thuis lezen. Ze lijken lezen thuis leuker te vinden dan op school (vraag 1 en 3). Uit uitkomsten van de vragen over leesmotivatie blijkt dat de kinderen over het algemeen niet gemotiveerd zijn om te lezen. Ze lijken vaker een boek soms of zelfs nooit uit te lezen, dan vaak of altijd (vraag 13). Tevens heeft de minderheid van de kinderen wel eens dat ze niet kunnen stoppen met lezen (vraag 15). Over de planning om te gaan lezen zijn de kinderen verdeeld (vraag 17). In de meeste gevallen lezen de kinderen soms of vaak, al ze van plan zijn om te gaan lezen. Verder geeft een kleine meerderheid aan dat ze een leuk boek zullen aanraden aan een vriendje (vraag 9).

In de meeste antwoorden op vraag 19 staat een verklaring waarom ze wel of niet thuis lezen. In deze verklaringen komt onder andere naar voren dat lezen thuis leuker is omdat er daar wel stripboeken gelezen mogen worden en dat lezen over het algemeen leuk wordt gevonden. Ook geven een paar kinderen aan thuis niet te lezen. Redenen als lezen is saai, ik vermaak me overal mee of ik heb geen zin meer om te lezen na mijn huiswerk, worden hiervoor gegeven.

4.3 *Uitkomsten interview vergeleken met uitkomsten vragenlijst en leesgesprek*

Hieronder volgt een vergelijking van de informatie verkregen uit de interviews, uitkomsten van de vragenlijsten en de leesgesprekken van de kinderen van groep 7 (Emma, Max, Saar en Sven). Per kind zal eerst de informatie uit het interview besproken worden. Vervolgens zullen de uitkomsten uit de vragenlijst en de informatie uit het leesgesprek behandeld worden om daarna alles met elkaar te vergelijken. In de bijlage (6. *Fragmenten van de interviews*) staan fragmenten van de interviews.

In het interview vertelde Emma dat ze het leesgesprek niet heel leuk vond, maar dat ze er wel van had geleerd. Op de vraag of ze anders over lezen is gaan denken (regel 21) antwoordde ze dat ze wel een beetje anders is gaan denken (regel 22): lezen is wat leuker geworden (regel 24). Ook is ze meer gaan lezen (regel 27 en 28). Verder vertelde Emma dat lezen thuis leuker is dan op school, omdat ze stripboekjes leuk vindt om te lezen en deze mogen op school niet gelezen worden (regel 34 t/m regel 40). Stripboekjes vindt Petra leuker dan een leesboek omdat het sneller uit is en er plaatjes instaan (regel 44 en 46). Ook in de antwoorden van haar vragenlijst komt naar voren dat ze lezen op school niet

zo leuk vindt, maar lezen thuis wel vaak leuk vindt. Ze is soms enthousiast over lezen en leest soms een boek helemaal uit. Uit de vragenlijst blijkt dus dat haar leesattitude matig is. Haar leesmotivatie lijkt ook matig te zijn: ze heeft niet dat ze niet kan stoppen met lezen en zal nooit lezen als ze dat van plan zou zijn. In haar leesgesprek vertelde Emma dat ze lezen niet moeilijk vindt en liever tijdschriften en stripboeken leest dan leesboeken. Ze vertelde soms lezen leuk te vinden, als ze er zin in heeft. Soms heeft ze er helemaal geen zin in.

Wat Emma vertelde in het interview sluit aan bij de uitkomsten van haar vragenlijst en wat ze vertelde in het leesgesprek.

Max vertelde in zijn interview dat hij, net als Emma, stripboeken leuk vindt om te lezen (regel 13 en 15). Ook vindt Max lezen in zijn vrije tijd leuker dan lezen op school. Hij gaf hiervoor dezelfde verklaring als Emma, namelijk dat ze op school geen stripboeken mogen lezen en thuis wel (regel 50). Max heeft wel eens zin om thuis te lezen, maar niet op school (regel 65 t/m 70). Op de vraag of Max wel eens gaat lezen als hij dat van plan is (regel 85) antwoordde Max eerst ja (regel 86), maar in de verantwoording van zijn antwoord kwam naar voren dat hij niet altijd leest als hij dat van plan is, omdat hij weer wat anders wil doen (regel 88 t/m 94). Ook uit de uitkomsten van zijn vragenlijst blijkt dat Max lezen op school niet zo leuk vindt, maar dat hij lezen in zijn vrije tijd wel leuk vindt. Hij is soms enthousiast over lezen en leest ook soms een boek helemaal uit. Hij heeft niet dat hij niet kan stoppen met lezen en als hij van plan is om te gaan lezen doet hij dat soms. Zowel zijn leesattitude als leesmotivatie lijken hierdoor matig. Max vertelde in zijn leesgesprek dat hij zoekboeken en boeken met het thema oorlog leuk vindt. Hij geeft aan bij een specifiek boek dat hij het niet gelezen heeft omdat hij daar geen zin in had. Ook leest hij nooit de krant, maar waarom weet hij niet. Een aantal boeken dat op tafel ligt lijken hem echter wel leuk.

Uit het interview en uit de vragenlijst komt meer informatie over Max zijn leesattitude en leesmotivatie dan uit het leesgesprek. In het leesgesprek komt zijn attitude wel naar voren, maar zijn motivatie niet. Wel lijkt de informatie die over zijn leesattitude zichtbaar wordt overeen te komen.

Saar vertelde in haar interview dat ze dankzij het leesgesprek op nieuwe boekideeën is gekomen (regel 14 t/m 16). Ze is na het gesprek moeilijkere boeken gaan lezen: dikke boeken met kleine letters (regel 21 t/m 26). Ook vertelde ze meer te zijn gaan lezen en kon ze bijna niet meer stoppen met lezen, zo spannend vond ze een boek (regel 28). In het interview kwam een aantal keren naar voren dat Saar eerst saaie boeken las, maar dat ze na het leesgesprek spannende (leukere) boeken is gaan lezen (regel 32, 38, 40, 49). Saar vertelde ook dat ze eerst niet las in haar vrije tijd, maar alleen op school. Na het gesprek is ze ook thuis gaan lezen. Uit de antwoorden van haar vragenlijst blijkt dat ze lezen super leuk vindt, zowel op school als in haar vrije tijd. Ze is altijd enthousiast over lezen en leest ook altijd boeken helemaal uit. Als ze leest, heeft ze wel eens dat ze niet kan stoppen met lezen en als ze van is om te gaan lezen doet ze dat ook altijd. Uit zowel het interview als de vragenlijst blijkt dat Saar haar leesattitude positief is en dat ze gemotiveerd is om te lezen. In haar leesgesprek vertelde Saar dat ze van spannende boeken houdt, omdat ze lezen anders wat saai vindt. Tevens vertelde ze dat ze enkele boeken niet meteen leuk vindt, maar dat ze wel doorleest omdat het verhaal uiteindelijk wel spannend is.

Zowel uit het interview als in de uitkomsten van de vragenlijst blijkt Saar zowel zeer positief over lezen als gemotiveerd om te lezen. Deze informatie komt overeen met de informatie uit het leesgesprek, ze lijkt alleen nog enthousiaster en gemotiveerder geworden te zijn na het leesgesprek.

Sven vertelde niet veel in het interview. Hij vond het leesgesprek wel leuk en zag ook wel een aantal leuke boeken. Welke boeken is hij alleen weer vergeten. Lezen op school vindt Sven niet leuk: hij heeft er geen zin in (regel 40). Lezen thuis vindt hij soms wel leuk (regel 43 en 46). Voor Sven is lezen hetzelfde gebleven als altijd (regel 57). De uitkomsten van zijn vragenlijst bevestigen dat hij lezen op school niet zo leuk vindt. In zijn vrije tijd vindt hij lezen wel leuk en leest hij boeken vaak helemaal uit. Hij heeft alleen niet dat hij niet kan stoppen met lezen. Als hij van plan is om te gaan lezen dan doet hij dat wel vaak. In het leesgesprek noemde Sven een aantal boekgenres die hem wel leuk lijken, zoals tijdschriften en informatieboeken. Hij leest dan graag wat hij interessant vindt.

Uit het interview en de vragenlijst blijkt dat Sven niet echt positief tegenover lezen staat en dat hij matig gemotiveerd is om te gaan lezen. Uit het leesgesprek kan echter opgemaakt worden dat hij wel overwegend positief is tegenover lezen. Zijn leesmotivatie is in het leesgesprek niet aan de orde gekomen.

5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

Door de uitingen van de interviewer van de leesgesprekken te analyseren is gebleken dat de interviewer verschillende uitingen deed om leesattitude en leesmotivatie bij kinderen aan de orde te brengen. Als het gaat om leesattitude aan de orde brengen deed de interviewer vooral uitingen die betrekking hadden op het leuk vinden van een specifiek boek: *“Dat vind je leuk?”*. Daarnaast vroeg de interviewer een paar keer of een kind lezen in het algemeen leuk vond: *“Vertel eens even, vind jij lezen leuk?”*. Het aan de orde stellen van leesmotivatie gebeurde vooral als de interviewer specifiek vroeg naar uitleg of verklaring van het leesgedrag van het kind: *“Kan je het niet lezen? Waarom heb je dat dan niet gedaan?”*. Ook stelde de interviewer veelal vragen die sturend of initiërend van aard waren: *“Oh dan zou jij ook t wel leuk vinden om eens iets over China te lezen zeker.”*. Echter, voor niet alle leesgesprekken geldt dat leesattitude en/of leesmotivatie besproken werden.

De informatie over leesattitude en leesmotivatie die door de uitingen in het leesgesprek zichtbaar werd, kwam grotendeels overeen met de informatie die de kinderen zelf gaven in de vragenlijsten en de interviews. Een aantal kinderen lijkt alleen een ander beeld over leesattitude te scheppen in de vragenlijst dan in het leesgesprek. In tegenstelling tot de leesgesprekken, kwam in de uitkomsten van de vragenlijsten wel informatie over zowel leesattitude als leesmotivatie naar voren.

Een nadeel voor dit onderzoek is dat in niet elk leesgesprek de leesattitude en leesmotivatie van het kind zichtbaar werd. Er is niet aan elk kind gevraagd of hij/zij lezen leuk vindt, of ze ook daadwerkelijk gaan lezen als ze dat van plan zijn en of ze wel eens niet kunnen stoppen met lezen. Wellicht is dit de oorzaak van het feit dat het gesprek zo informeel mogelijk moest gevoerd worden, om te vermijden dat de kinderen het idee hadden dat ze in een *toets setting* zaten. Dat is positief aan de leesgesprekken: de kinderen leken allemaal niet het gevoel te hebben gehad te moeten presteren. Daarnaast hadden de leesgesprekken niet als primair doel om de leesattitude en leesmotivatie van de kinderen zichtbaar te maken. Als de interviewer leesattitude of leesmotivatie wel aan het licht

probeerde te brengen, deed ze dit vooral door het stellen van gesloten vragen. Deze gesloten vragen waren veelal positief van aard. In het geval van leesattitude waren dat vragen waarin de woorden *lezen* of *boek* in combinatie werden gebracht met *leuk* of *mooi*. Ze bond hiermee aan de betekenis van lezen al een bepaalde smaak. De interviewer heeft aan geen enkel kind een open vraag als *Wat vind jij van lezen?* gesteld. Daar komt bij dat de interviewer ook veel uitingen heeft gedaan die sturend of initiërend van karakter waren. Het is mogelijk dat de interviewer de antwoorden van de kinderen onbewust teveel een bepaalde kant op heeft willen sturen. Tevens kan een verklaring zijn dat er bepaalde antwoorden verwacht werden en de interviewer die in plaats van het kind zei. Daarnaast is het mogelijk dat de interviewer een reactie van het kind probeerde uit te lokken waarin haar uiting bevestigd of ontkend werd.

Wat tijdens de analyse van de uitkomsten van de vragenlijst opviel waren de verschillen in antwoorden op de vragen 11 en 1 en 3. Uit de gegeven antwoorden op de vragen 1 (leesattitude school) en 3 (leesattitude thuis) blijkt dat de kinderen overwegend een positieve leesattitude hebben, maar vervolgens blijken maar weinig kinderen enthousiast te zijn over lezen (vraag 11). Een verklaring kan zijn dat de kinderen niet goed begrepen hebben wat enthousiast zijn over 'iets' betekent. Wel werd op het moment dat deze vraag behandeld werd door één van de testleiders een extra uitleg gegeven bij de vraag. Ze vertelde dat enthousiast zijn over 'iets' betekent dat je er blij van wordt. De vraag werd dan geherformuleerd als: word je wel eens blij van lezen? Opvallend was ook dat een vraag over leesmotivatie (vraag 15) andere antwoordmogelijkheden had dan de andere vragen over leesmotivatie. Waar de antwoordmogelijkheden bij vraag 15 *nee, nooit – soms – vaak – ja, altijd* hadden moeten zijn, waren de mogelijkheden nu slechts *ja* en *nee*. De redenering hierachter is onhelder.

Niet alle kinderen waarvan voor dit onderzoek het leesgesprek is geanalyseerd hebben de vragenlijst ingevuld. De leesgesprekken zijn vorig schooljaar gevoerd, dus de kinderen die toentertijd in groep 8 zaten, zijn nu verspreid naar verschillende middelbare scholen. De kinderen zijn wel via de e-mail of een docent van de basisschool benaderd of ze de vragenlijst wilden invullen. Echter, maar drie kinderen hebben de vragenlijst ingevuld en teruggestuurd. Zodoende was er minder vergelijkingsmateriaal.

De informatie uit de vier interviews met de kinderen uit groep 7 bevestigden zowel de informatie uit het leesgesprek als de gegeven antwoorden op de vragenlijst. Echter, drie van de vier kinderen vertelden niet veel aan de interviewer. Alleen Saar vertelde veel. Dit kan meerdere oorzaken hebben. Allereerst was Saar erg enthousiast over lezen: haar leesattitude en leesmotivatie bleken beide positief. Zij zou het in tegenstelling tot de anderen wellicht leuk hebben gevonden om erover te praten. De anderen stonden namelijk wat minder positief tegenover lezen en waren minder gemotiveerd om te lezen. Daarnaast kenden de kinderen allebei de interviewers niet wat als spannend ervaren kan zijn. De kinderen durfden wellicht niet alles te vertellen. Ook was voor sommigen het leesgesprek al een jaar geleden. Als de kinderen zich weinig herinnerden van het gesprek, dan zouden ze het lastig hebben kunnen vinden om terug te blikken. Zij zouden dan niet meer precies hebben geweten wat er in het gesprek aan de orde is gekomen en wat zij hebben verteld.

Tot slot rest nog de opmerking dat voor dit onderzoek relatief weinig data is geanalyseerd, dus de conclusie die getrokken is kan niet eenvoudigweg gegeneraliseerd worden. Dit onderzoek heeft gediend als een verkennend onderzoek als deel van een groter geheel: wat voor informatie kan gehaald worden uit een leesgesprek en wat kan meegenomen worden voor toekomstige leesgesprekken? Voor alle

leesgesprekken geldt dat ze uniek zijn. Afhankelijk van de vragen van de interviewer en wat het kind te vertellen heeft, zal elk leesgesprek anders verlopen. Daardoor zijn de onderwerpen die aan bod komen ook afhankelijk van wie het leesgesprek voeren. Dit onderzoek heeft voor de leesgesprekken die al gevoerd zijn kunnen belichten wat wellicht voor toekomstige leesgesprekken als hulpmiddel kan dienen op het gebied van leesattitude en leesmotivatie van basisschoolkinderen.

BIBLIOGRAFIE

- Bakker, N. (2011). Leesmonitor. *Website van Stichting Lezen*. Geraadpleegd op 26 oktober 2013.
<http://www.leesmonitor.nu/home/>
- Berends, R. (2012). Schraalhans keukenmeester in het leesonderwijs. Een oproep tot een actieplan leesmotivatie. *Tijdschrift Taal*, 3, 5, 50-55.
- Berkel-Baerken, H. van (2011). Leesplezier: een goed gesprek het halve werk? Praktijkgericht onderzoek, Masterscriptie Hogeschool Windesheim.
- Bonset, H. en M. Hoogeveen (2009). Lezen in het basisonderwijs. Een inventarisatie van empirisch onderzoek naar begrijpend lezen, leesbevordering en fictie. Enschede: SLO.
- Bowen, G.A. (2006) Grounded Theory and Sensitizing Concepts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5 (3), 12-23
- Chambers, A. (1995) Vertel eens. Kinderen, lezen en praten. Amsterdam: Querido.
- Cole, J.E. (2002). What motivates students to read. Four literacy personalities. *The Reading Teacher*, 56 (4), 326-336.
- Edmunds, K., & Bauserman, K. (2006). What teachers can learn about reading motivation through conversations with children. *The Reading Teacher*, 59(5).
- Gambrel, L.B., Palmer, B.M., Codling, R.M., Mazzoni, S.A. (1996). Assessing Motivation to Read. *The Reading Teacher*, 49 (7), 518-533.
- Guthrie, J.T., Hoa, L.W., Wigfield, A., Tonks, S.M., Perencevich, K.C. (2006). Form spark to fire: can situational reading interest lead to long-term reading motivation? *Reading Research and Instruction*, 45 (2), 91-117
- Guthrie, J.T., & Wigfield, A. (2000). Contexts for engagement and motivation in reading. In M. Kamil, P. Mosenthal, D. Pearson, & R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research* (vol. 3, p. 403-424). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum associates.
- Kush, J. C., & Watkins, M. W. (2001). Long-term stability of children's attitudes toward reading. *The Journal of Educational Research*, 89(5), 315-319.
- La Roi, T. (2010). Mijn leukste, spannendste, coolste, vetste ... boek! Verslag van een kwantitatief onderzoek naar leesvoorkeuren van leerlingen en leerkrachten in het basisonderwijs. Amsterdam: Stichting Lezen.
- McKenna, M.C., Kear, D.J., Ellsworth, R.A. (1995). Children's Attitude toward Reading: A National Survey. *Reading Research Quarterly*, 30 (4) 934-956.
- Merisuo-Storm, T. (2004). What would interest boys? Boys as readers and writers. Paper presented at the European Conference on Educational Research, University of Crete.
- Monteiro, V. (2013) Promoting Reading Motivation by Reading Together. *Reading Psychology*, 34 (4), 301-335.
- Morgan, P.L. & Fuchs, D. (2007). Is there a bidirectional relationship between children's reading skills and reading motivation? *Council for Exceptional Children*, 73 (2), 165-183.
- Oosterloo, A & Singelsma, J (2013, 6 november). Wat ligt er op tafel? SLO [Hand-out.]

Schooten, E. van & Glopper, K. de (2002). The relation between attitude toward reading adolescent literature and literary behavior. *Poetics*, 30, 169-194.

Schooten, E. van, Glopper, K. de & Stoel, R.D. (2004) Development of attitude toward reading adolescent literature and literary reading behavior. *Poetics* 32, 343-386.

Stokmans, M.J.W. (1999). Reading attitude and its effect on leisure time reading. *Poetics* 26, 245-261.

Wigfield, A. (1997). Children's motivation for reading and reading engagement. In J.A. Malloy, B.A. Marinak & L.B. Gambrell (Eds.) *Essential Readings on Motivation* (p. 13-27). United States (2010).

Wigfield, A., & Guthrie, J.T. (1997). Relations of children's motivation for reading to the amount and breadth of their reading. *Journal of Educational Psychology*, 89, 420-432.

BIJLAGEN

1. Vragenlijst over lezen

Vragenlijst over lezen

Naam:

Datum:

Ik ben een:

Jongen

Meisje

Mijn leeftijd:

6

7

8

9

10

11

12

Ik zit in groep:

4

5

6

7

8

eerste klas middelbare school

Je hebt een tijdje geleden gekletst over lezen en boeken met juf Janke of Juf Margo. Over welke boeken je leuk vindt en welke boeken je goed kunt lezen. Misschien heb je ook wel gepraat over wat je lastig vindt aan lezen. Vandaag wil ik je graag wat vragen stellen over lezen. Je mag invullen wat jij zelf vindt. Er zijn geen goede of slechte antwoorden. Ik ben juist heel benieuwd wat je van lezen vindt!

Je leest vast wel eens op school. Omdat het van de juf of meester moet, of omdat je misschien je werk al af hebt.

1. Wat vind je van lezen op school?

- Superleuk
- Leuk
- Niet zo leuk
- Stom

2. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
- Nee

Thuis lees je misschien ook wel eens

3. Wat vind je van lezen in je vrije tijd?

- Superleuk
- Leuk
- Niet zo leuk
- Stom

4. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
- Nee

5. Wat vind je ervan om over boeken te praten met vriendjes/juf/papa/mama

- Superleuk
- Leuk
- Niet zo leuk
- Stom

6. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
- Nee

7. Wat vind je ervan om naar een boekenwinkel/bibliotheek te gaan?

- Superleuk
- Leuk
- Niet zo leuk
- Stom

8. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
- Nee

9. Als je een leuk boek hebt gelezen, wil je dan dat een vriendje het boek ook gaat lezen?

- Ja, altijd
- Vaak

- Soms
- Nee, nooit

10. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
- Nee

11. Ben je enthousiast over lezen?

- Ja, altijd
- Vaak
- Soms
- Nee, nooit

12. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
- Nee

13. Als je een boek leest, lees je dat boek dan helemaal uit?

- Ja, altijd
- Vaak
- Soms
- Nee, nooit

14. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
- Nee

15. Sommige kinderen kunnen niet stoppen met gamen of televisie kijken. Andere kinderen kunnen niet stoppen met lezen.

Heb jij wel eens dat je niet kunt stoppen met lezen?

- Ja
- Nee

16. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
- Nee

17. Als je van plan bent om te gaan lezen, doe je het dan ook?

- Ja, altijd
- Vaak
- Soms
- Nee, nooit

18. Is dat anders geworden nadat je met juf ..... over boeken hebt gepraat?

- Ja
 Nee

19. Zou je kort kunnen vertellen waarom je thuis wel/niet leest?

.....
.....

Dankjewel voor het beantwoorden van de vragen!

2. Richtlijnen voor het interview

1. Hoe vond je dat om met juf Janke over boeken te kletsen? Heb je er thuis over verteld? Vertel eens?
(op fragmenten uit het leesgesprek in gaan)
2. Ben je anders over lezen gaan denken? Kies je nu andere boeken uit? Ben je meer of minder gaan lezen? Vertel eens?
3. *Op specifieke antwoorden van de vragenlijst ingaan.* Hier heb je dit geantwoord. Kun je vertellen waarom? Vertel eens?

Emma:

- Lezen op school niet zo leuk, maar thuis wel. Vertel eens.
- Stripboeken vindt ze leuk: vertel eens.

Max:

- Lezen op school niet zo leuk, maar thuis wel. Vertel eens.
- Heeft hij wel eens zin om te lezen?
- Vindt hij lezen moeilijk?

3. Voorbeelden van herhaalde/bevestigende uitingen van de interviewer

regel	interviewer	Sophie
52		En nu lees ik heel veel omdat het leuk is. Maar soms lees ik te veel van mijn moeder.
53	Lees je te veel van je moeder?	
54		Ja (lachend)
55	Ja	
56		Ik moet soms ook weer wat andere dingen doen want als ik me verveel ga ik altijd lezen
57	Ja?	
58		Ja
59	Zo wat lees je dan?	
60		Nou ik lees vel oudere boeken dat had ik al gezegd maar die oudere boeken gaan meestal ever enge dingen ik ben wel iets ik hou van griezelverhalen
61	Jaha want wat had jij daar met de drempeltoets op je tafel liggen? Voor boek	
62		Huis van de nacht
63	Huis van de nacht. Wie heeft dat geschreven	
64		Uhh Cast
65	Ja? En is dat een kinderboek?	

66		Nou het is eigenlijk voor zeven uh vijftien jaar en ouder
67	Vijftien jaar mevrouw Sophie. Hoe oud ben jij?	
68		Elf en ik word bijna twaalf
69	Is dat dan wel geschikt voor jou?	
70		Nee
71	Een boek voor vijftien jaar en ouder	
72		Nee
73	Nee en je leest het toch? Je vindt het wel mooi	
74		Ja
75	Ja	
76		Het gaat meestal over vampiers
77	(haalt hoorbaar adem) Hhohh vampiers dat ga ik niet lezen hoor. Nee echt niet daar droom ik over ja. Jij niet	
78		Ik nee
79	Nee? Okee	
80		Ik hou wel wat van enge dingen
81	Okee jij eh en je gaat er dan niet over dromen	
82		Nee
83	Nee nee zeg dat is heel fijn jij zit jij zit ook in een leesgroepje he	
84		Hmhm
85	Jij oefent ook wel extra leesdingen lezen. Waarom want je leest heel veel vertel je net	
86		Ja maar waarom omdat ik toch nog niet echt goed kan lezen niet echt snel
87	Niet echt snel kan lezen en en wat wat vind jij lastig dan	
88		Uhm sommige woorden snap ik niet nee en dat is wel wat lastig
89	Maar als dat dan in dat vampierboek van jou die woorden voorkomen	
90		Ja
91	Die zullen daar ook in voorkomen denk ik	
92		Eh ja
93	Jaa	
94		Soms ook namen
95	Jaa namen. Wat voor namen?	
96		Uhhh dat weet ik niet
101	Nee van die ingewikkelde namen	
102		Ja
103	Ja ja ik snap je wel	
104		Engelse namen
105	ja	

4. Voorbeelden van doorvraagvragen van de interviewer

Regel	Interviewer	Sophie
247	Is dit een aanrader voor eh voor jou?	
248		uhn
249	Zouk zou jij dat lezen?	
250		Uhm ik weet niet echt want het zit wel heel veel dingen in ik denk het niet dat is eerder voor juffen en meesters denk ik en een beetje kinderen
251	Wat dan? Voor kinderen	
252		Nou uhm uhm uh weet ik niet echt
253		Nou zoals sommige dingen

Regel	Interviewer	Kasper
146	Maar je vindt het wel een mooi boek	
147		Ja ik vind het een heel mooi boek
148	Waar, wat maakt het dat jij het mooi vindt	

149		Nou, de plaatjes
150	Ja	
151		En, de kleuren, felle kleuren waarin het wordt weergegeven, uitgelegd hoe het heelal eruitziet met de zon en de planeten eromheen die heel warm is en daardoor ie denk ik heel koud omdat ie er blauw uitziet.

Regel	Interviewer	Tim
145	Tim, vind je dat een leuk stukje om te lezen?	
146		Ja
147	Ja, vertel eens waarom? Of vertel eens	
148		Zo want zo begrijp je in welk land en over hoe de raket heet en hoe ze in welke tijden de raketten hebben gebouwd
149	En dat wilde jij graag weten	
150		Ja en meestal weet ik.. en ik weet hoe waar ze deze voor gebruiken worden

Regel	Interviewer	Piet
458	Ja, zou jij dit wel willen lezen	
459		Hmm, misschien wel
460	Misschien wel, waar hangt dat vanaf uhh Piet?	
461		Oja deze heb ik volgens mij een keer gelezen
462	Oh	
463		Maar dees wil ik wel lezen, want dit is heel cool, zulke (?). of daar doorheen rijden wil ik wel eens doen..

5. Uitkomsten van de vragenlijst

Vraag 1 en 2

Wat vind je van lezen op school? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Wat vind je van lezen op school?	stom	2	1	3
	niet zo leuk	4	0	4
	leuk	2	1	3
	superleuk	1	2	3
Totaal		9	4	13

Vraag 3 en 4

Wat vind je van lezen in je vrije tijd? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Wat vind je van lezen in je vrije tijd?	stom	4	0	4
	leuk	4	0	4
	superleuk	3	2	5
Totaal		11	2	13

Vraag 5 en 6

Wat vind je ervan om over boeken te praten met vriendjes/juf/papa/mama? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Wat vind je ervan om over boeken te praten met vriendjes/juf/papa/mama?	stom	4	0	4
	niet zo leuk	3	0	3
	leuk	4	0	4
	superleuk	0	2	2
Totaal		11	2	13

Vraag 7 en 8

Wat vind je ervan om naar een boekenwinkel/bibliotheek te gaan? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Wat vind je ervan om naar een boekenwinkel/bibliotheek te gaan?	stom	2	0	2
	niet zo leuk	4	0	4
	leuk	2	0	2
	superleuk	5	0	5
Totaal		13	0	13

Vraag 9 en 10

Als je een leuk boek gelezen hebt, wil je dan dat een vriendje het boek ook gaat lezen? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Als je een leuk boek gelezen hebt, wil je dan dat een vriendje het boek ook gaat lezen?	nee, nooit	4	0	4
	soms	1	0	1
	vaak	5	1	6
	ja, altijd	1	0	1
Totaal		11	1	12

Vraag 11 en 12

Ben je enthousiast over lezen? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Ben je enthousiast over lezen?	nee, nooit	2	0	2
	soms	7	0	7
	ja, altijd	3	1	4
Totaal		12	1	13

Vraag 13 en 14

Als je een boek leest, lees je dat boek dan helemaal uit? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Als je een boek leest, lees je dat boek dan helemaal uit?	nee, nooit	2	0	2
	soms	5	1	6
	vaak	4	0	4
	ja, altijd	1	0	1
Totaal		12	1	13

Vraag 15 en 16

Sommige kinderen kunnen niet stoppen met gamen of televisie kijken. Andere kinderen kunnen niet stoppen met lezen. Heb jij wel eens dat je niet kunt stoppen met lezen? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Sommige kinderen kunnen niet stoppen met gamen of televisie kijken. Andere kinderen kunnen niet stoppen met lezen. Heb jij wel eens dat je niet kunt stoppen met lezen?	nee	8	0	8
	ja	4	1	5
Totaal		12	1	13

Vraag 17 en 18

Als je van plan bent om te gaan lezen, doe je het dan ook? * Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?

		Is dat anders geworden nadat je met juf Janke over boeken hebt gepraat?		Totaal
		nee	ja	
Als je van plan bent om te gaan lezen, doe je het dan ook?	nee, nooit	2	0	2
	soms	5	0	5
	vaak	5	0	5
	ja, altijd	0	1	1
Totaal		12	1	13

Vraag 19

Zou je kort kunnen vertellen waarom je thuis wel/niet leest?

wel	Ik lees soms maar meestal dan ga ik iets anders doen. Maar op school lees ik wel veel vaker dan thuis
	Ik vind het leuk om te lezen
	ik verveel me dan en dan ga ik leesen savons of sochtens of smidachs dan word ik blij met mij moeder of broer of + zus ik vind het gewoon fijn om te lezen!
	omdat ik het superleuk vindt
	ja omdat je dan leukere boeken/strips hebt!
	omdat we thuis strips mogen lezen en niet op school.
	Omdat ik altijd wel een leuk boek heb en als ik er op school dan in het boek begin vind ik het zo spannend dat ik het thuis uit wil lezen!
	Ik hou heel veel van boeken lezen, want het brengt ideeën bij mij op (vooral als ik schrijfster wil worden). Het zijn meestal ook hele spannende boeken over gevaar of iemand staat op het punt iets ergs te gaan doen
niet	Ik vermaak me overal mee
	X
	Ik lees niet omdat het saai is. Omdat ik alles vergeet wat ik heb gelezen.

6. Fragmenten van de interviews

Regel	Selma van der Graaf	Emma
21	Een beetje ok (fluisterend) En eh, nadat je met juf Janke hebt gekletst, ben je toen ook anders over lezen gaan d�nken?	
22		Wel beetje
23	Wel een beetje, vertel eens	
24		Naa want eerst vond ik lezen h�lemaal niet leuk maar nu nog steeds niet echt heel erg, maar.. ja.. nu vind ik lezen wel wat leuker want nu lees ik thuis ook een strip
25	�h! Je vindt het nu.. je vindt het nu wel wat leuker	
26		ja
27	Ben je wat meer gaan lezen ook?	
28		ja
29	Ja? Want je vertelt dat je in je vragenlijst heb ik net gezien, je vindt lezen op school niet zo leuk	
30		nee
31	Maar lezen vind je th�is wel leuk	
32		ja
33	Vertel eens	
34		Nou thuis heb je strips en leuke boeken kan je zelf bepalen wanneer je graag wil lezen, want soms heb je er echt geen zin, maar soms ook wel
35	ja	
36		En op school moet je dan per se lezen
37	Oohh moet je per se lezen	
38		ja
39	Zijn het dan ook andere boeken die je dan moet lezen op school?	
40		Ja je mag geen strip of iets anders
41	Nee. Dat vind jij leuk he? stripboeken	
42		ja
43	Jaa. En ehm... wat wat wat is dan zo- wat is nou zo leuk aan strips? Vind je strips ook leuker na lezen- na het gesprekje met Janke?	
44		Mwa nee ik vond al wel leuk maar komt omdat strips plaatjes hebben
45	hmhm	
46		En ja ik vind t gewoon leuker om te lezen, want dat heb je sneller uit en dan een boek dat moet je helemaal uitlezen voordat je het hele verhaal snapt
47	oohhh	
48		Een strip is �en bladzijde
49	Oohhh. Dus je wil wat sneller lezen eigenlijk	
50		ja
51	Een boek duurt wat te lang	
52		ja
53	Strip niet?	
54		nee

Regel	Selma van der Graaf	Max
10	Maar over, over alle boeken dat je hier met Juf Janke hebt gekletst wat vond je daarvan?	
11		Leuk 00:43
12	Ja? Vertel	
13		Mmm er zaten ook stripjes bij

14	hmhm	
15		Die vond ik t leukst
16	Ja? Stripjes vind je t leukst?	
17		Hmhm (zacht)
18	Vertel eens (fluisterend)	ja
19		(lange stilte: 00:56 – 01:00)
		Vooral Donald Duck
20	Donald Duck is leuk? Waarom- waar- str stripjes vind je leuker dan boeken?	
21		ja
22	vertel	Maar ik lees ook wel boeken
23	Je leest ook boeken (fluisterend) Lees je veel boeken?	
24		Hmmm nee
25	Nee?	01:12
26		Niet echt veel
27	Niet zo veel?	
28		nee
29	Nee Heb je thuis ook over het leesgesprek verteld?	
30		Hmm nee
31	Nee?	
32		Ja een beetje
33	Beetje (fluisterend) Dat je een gesprek je had?	
34		ja
35	Over lezen 01:27	
36		hmhm
37	Oké! Enne ben je ook mmeer of mminder gaan lezen na het gesprek?	
38		Mmmm nee
39	Nee?	
40		Zoals ik altijd al deed
41	Zoals je altijd al deed. Dus je bent niet iets anders gaan doen na het gesprekje	
42		nee
43	Nee? Gewoon even gekletst en dat was het	
44		nja
45	Ja (fluisterend) Ok! Hé, en ik las hier, bij jouw vragenlijst, die we net hebben ingevuld. Lezen op school vind je niet zo leuk zeg je	
46		nee
47	Maar lezen thús, in je vrije tijd	
48		ja
49	Vind je wel leuk! Vertel eens... Hoe kan dat?	
50		(02:09 – 02:12 stilte) eeh thuis mogen wel strips lezen op school niet
51	Nee?	
52		Vind k wel jammer
53	Ja.. thuis lees je de Donald Duck	
54		Ja, krijg m elke week
55	Elke week (fluisterend) en op school? Wat lees je op school?	
56		boeken
57	Boeken. Leuke boeken?	

58		Soms 02:33
59	Mag je ze zelf kiezen>	
60		ja
61	ja	
62		Uit de bieb
63	Dus je mag wel beetje leuke boeken uitkiezen	
64		*knikt*
65	Gelukkig. En heb je ook wel eens zin om te lezen?	
66		Mmmm ja
67	Ja? Thuis?	
68		mja
69	Ja. Op school?	
70		nee
71	Nee? School niet zo leuk he zeg je? Nee! En als ze nou stripjes hadden op school?	
72		Ze hebben wel stripjes op schol
73	Welke?	
74		Donald Duck, Wally
75	Waly. Wally leuk?	
76		Ja 03:10
77	Ja? Ennuhm.. jij hebt vorige week ook nog gesprek gehad met he met juf Janke over boeken	
78		ja
79	Ennuh, wat heb je daar allemaal nog besproken? Want ik zag dat jullie dan wat hadden opgeschreven, wat je leuk vond, wat je lastig vond, weet je dat nog?	
80		Ehhh (stilte) mm nee volgens mij heb ik niet opgeschreven
81	Heb je niks opgeschreven? Ooooh ok. Je hebt niet dingetjes met Janke er overgehad, met juf Janke	
82		neee
83	Nee, oké (fluisterend) Even kijken. Stripjes he? Zeg jij. Dat vind je echt heel leuk	
84		ja
85	Ja.. En als je van plan bent om te gaan lezen? Dan doe je dat soms	
86		ja
87	vertel	
88		(04:04) doet t niet altijd
89	Niet altijd	
90		Dan wil je weer wat anders doen
91	Ja Dan denk je nou ik ga nu toch maar niet lezen ik ga.....	
92		ja
93	Iets anders doen. Ja (fluisterend) Ga je toch lievers iets anders doen dan lezen (04:40)	
94		Ja

Regel	Anouk Overbeek	Saar
11	Jaa! Nou, wat leuk! Eeeeeehhm. En was er nog eh, zou je vaker zo'n gesprek willen hebben met de juf?	
12		Ja
13	Ja?	
14		Ja, op zich wel. Misschien zie ik dan nog wel een leuk boek
15	Dus je was op nieuwe boeken gekomen eigenlijk daardoor?	
16		Ja
17		En op maniertjes enzo, en hoe ehh over misschien of het handig is zo te lezen enzo, want eerst las ik altijd met een boekenwijzer, alleen ik heb t ook ns een keertje geprobeerd zonder en dat was wel makkelijker anders moest ik steeds weer het boekenwijzertje weer naar onder en dan weer onder en dat is wel irritant maar toen ehb ik geprobeerd om het zonder te doen en dat doe ik nu altijd want dat is eigenlijk gewoon beter
18	Oké, dus eigenlijk kwam je door het gesprek op andere ideeën?	
19		Ja
20	Oké, want had je het toen over de leeswijzer gehad dan?	
21		Nou, nou, ik, juf janke die vroeg me zo van nou eh welk boek vond jij leuk? En toen wees ik een meidenboek aan en ja, toen ging ik toen moest ik ehh ja hhhhhh. En ik moest ook zeggen welk boek me niet leuk was en toen had ik een boek een heel dik boek met allemaal kleine lettertjes. Ik lees wel eens een keertje dikke boeken met kleine lettertjes, maar dat doe ik vaak nu eerst was dat jaa vroeger deed ik wat grotere lettertjes.
22	Dus ben je dan nadat, nadat gesprek met juf Janke moeilijkere boeken gaan lezen?	
23		ja
24	Echt? oké	
25	Goed hoor	
26		Toen ben ik met ... (onverstaanbaar) bezig geweest en ja nu lees ik ook wel wat vaker kleinere letters en dikkere boeken
27	Wat goed! Ja. En ben je ook nog meer gaan lezen?	
28		Ja na het gesprek heb ik ook nog dat ik het boek uit die ik toen gezien had op de tafel en toen heb ik de volgende delen ben ik gaan lezen. En toen ben ik thuis en toen was het wel lekker warm toen ben ik in een stoel gaan zitten en toen heb ik die hele dag bijna gelezen, want ik kon bijna niet meer stoppen zo spannend was het.
29	Nou, jij bent wel dol op lezen he, volgens mij! Ja.	
30		Ja
31	Even kijken hoor. Pak ik eens even jouw vragenlijst erbij die we toestraks hebben ingevuld. Nou volgens mij vind jij lezen hartstikke leuk is wat ik er uit opmaak. Maar je zegt ook wel dat wat dingen anders zijn geworden nadat je met juf Janke had gekletst. Eens even kijken hoor. Want ehhh eerst was wat vind je van lezen op school, dat vond je superleuk. En dan zeg je ja dat was anders geworden na het gesprek met juf Janke.	
32		Ik had eerst ingevuld super leuk maar eerst vond ik het niet zo heel leuk want ik had hele saaie boeken, maar na het gesprek ben ik meer leukere boeken en ben ik ook echt naar de bibliotheek en ben ik ook echt hele mooie boeken gaan uitkiezen en hele spannende en toen ben ik thuis en op school gaan lezen een paar gaan lezen en
33	Ohhh wat goed!	

34		Als ik klaar was ging ik ook gelijk een boek pakken want ik vond het heel leuk de boeken dus daarna ben ik dat gaan doen.
35	Dus heeft juf Janke je dan eigenlijk geholpen met welke boeken je uit moet kiezen? Of?	
36		Ja ook wel
37	Toen ging je andere boeken uitkiezen?	
38		Ja, want eerst had ik hele saaie boeken en nu ga ik echt
39	Ohh okee. En eeeehh, ja dat zei je ook over lezen in je vrije tijd. Zei je ook superleuk dan zei je ook dat het anders was geworden.	
40		Ja, want eerst las ik niet in mijn vrije tijd want toen deed ik het alleen op school. Toen was het nog saai toen mocht op school alleen maar stom en toen even later na het gesprek ben ik op school en thuis gaan lezen.
41	Wat goed! Hartstikke leuk. Even kijken hoor. Enne je zei ook dat je het heel leuk vind om te praten over boeken met je vriendjes of met papa en mama. En je zei ook dat dat anders is geworden.	
42		Ja
43		Eehh, ja ehm, nou na het gesprek toen heb ik boeken en dan heb ik altijd met vriendinnen en wil ik ook graag dat andere vriendinnen die lezen want dan kunnen we ook over die boeken praten enzo. En tijdens dat we aan het spelen zijn doen we ook wel eens een keertje een persoon in het boek na. Dat is wel grappig.
44	Maar deed je dan dat kletsen en zo'n persoon doen deed je dat ook al voordat je met juf Janke had gekletst?	
45		Nee
46	Nee? Dus dat is na het gesprek gekomen?	
47		Nee toen ik zei ik toen (mompelt iets onverstaanbaars) allleen toen had ik het boek niet gelezen wou ik het ook niet gaan lezen ik dacht eerst dat nou wat een saai boek maar ik ben nu na het gesprek heb ik het boek wel gelezen en toen heb ik het wel besproken.
48	Ooooh, nouuu, wat goed! Even kijken of er nog andere dingen opvielen. Nahh eigenlijk vond je t ervoor ook al leuk om naar de boekwinkel te gaan heb je aangegeven	
49		Ja, ik heb eerst ook nog wel een tijdje toen had ik ehm toen had ik ook wel leuke boeken enzo maar even later toen ben ik gestopt met het lezen want ti k vond het niet meer leuk want ik had op het laatst een heel saai boek en toen heb ik nog een boek uitgekozen en die vond ik ook saai en toen ben ik ermee gestopt want ik dacht nou dit is niks meer maar na het gesprek ben ik weer bezig geweest en heb ik weer alle delen als ik dan een boek had ging ik alle delen lezen van het boek. Dus dat vond ik wel heel leuk.
50	Ja. Nou. Eens even verder bladeren hoor.	
51	Je zei ook van dat dat je soms wel eens hebt dat je niet kan stoppen met lezen	
52		Hihhi neee, dan is het gewoon zo spannend dan kan ik gewoon niet meer stoppen
53	En had je dat eerder ook wel eens?	
54		Ja toen had ik dat ook wel eens

Regel	Anouk Overbeek	Sven
37	Ik kijk nog heel eventjes naar de vragen die jij vanmorgen hebt ingevuld met ons. Even kijken of dingen opvielen. Je zei je vindt lezen op school stom? Niet zo leuk?	
38		Ja

39	Hoe komt dat?	
40		Weet ik niet. Ik heb niet zin in
41	Oké	
42	En thuis lezen, vind je dat wel leuk?	
43		Soms
44	Ja?	
45	Wanneer vind je dat dan leuk?	
46		In de avond
47	Oké dan ga je wel eens lezen	
48	Hee en heb je het idee dat dat anders is geworden? Dat je.. vond je lezen misschien leuker thuis. Vind je het leuker om thuis te lezen na dat gesprek met juf Janke, of vind je het juist minder leuk daarna of is het het hetzelfde gebleven?	
49		Hetzelfde
50	Ja?	
51		Ja
52	Prima. En ook op school? Kies je nu andere boeken uit of ga je vaker lezen?	
53		Ja
54	Ja?	
55		Ja
56	Vertel 'ns	
57		Dan hebben we soms andere boeken. Ik lees hetzelfde als altijd. Even lang. En verder niks
58	Oké. Wat voor boeken vind jij leuk?	
59		Boeken met plaatjes
